

UNIVERSUL LITERAR

Sub Conducerea D-lui N. IORGA

Doamna Maria a lui Vodă Gheorghe Bibescu (portret la Academie).

La Congresul Ligei Culturale

de N. IORGA.

Cetitorii vor întreba: oare mai are un rost Liga Culturală?

Voiu răspunde: când cultura românească va fi bunul comun al întregului popor românesc, când ea va pătrunde și în straturile lui cele mai adânci, când neamurile conlocuitoare vor cunoaște-o și vor prețui-o după valoarea cită poate s'o aibă—mai mult nu cerem—, când peste hotarele noastre ea va putea merge, alinătoare și îndemnătoare la orice Român ce se află supt stăpînire străină și n'are dreptul decît la atîta din comoara neamului, cînd ce am făcut noi în domeniul cultural se va încadra în viața civilizației universale, atunci și numai atunci va avea rost să fie părăsită și să dispară și cea din urmă și mai slabă din societățile pentru cultura Romînilor.

Până atunci însă, mai va...

Că s'a înfipt tricolorul în pămîntul înmuiat cu sînge proaspăt al țerilor astfel răscumpărate, că s'au pus firme românești la primării, la colțul străzilor și la magazine e mult. Dar de aici începe o muncă de cultură mai grea poate, oricum mai delicată decît pînă acum.

În adevăr drumul la înimi e mai larg deschis acum cînd toți suntem într'o țară, dar nu mai e magia României libere răsărită în țară ca templul de marmură al nației în viitor unite. Pragul s'a trecut, și toate neajunsurile din lăuntru răsar, supuse criticei, și celei mai aspre.

Idealistii de pe vremuri, cu lungi răgazuri pentru cultură, sunt prinși acum de nevoi și informații. Ei participă pasionat la o viață politică de care au același drept de a se împărtăși.

Și, în sfârșit, rivalitatea, să

zicem: emulația nu e numai între oameni, ci și între ținuturi. Cele devenite libere concurează firește la hegemonie cu țara veche.

Peste toate aceste osebiri, dintre care unele sînt, cu intenție sau fără, peste măsură exagerate, are a trece o mare

influență care să șteargă impresia luptelor de fiecare zi și să restabilească vechea frăție, ce se cere strămutată din înalta ideologie de pe vremuri în realitatea complexă de astăzi,

Măcar de aceia Liga Culturală are misiunea de a interveni. Și măcar ea are *autoritatea* de a o face.

La Timișoara și la Lipova a făcut-o azi. La Blaj și aiurea va încerca-o mine.

Surâsul lunii

*Surâsul lunii,
Ningând alunii—,
Pășește 'n sat—,
Lumini aprinde
De crengi se prinde
Neastâmpărat.*

*De la fântână
Te ia de mână
Incelinel.*

*Îl duci acasă
Nevrînd să iasă
Din coșăel.*

*În miez de noapte
Ferit de șoapte
Îl afli 'n prag.*

*Și după tine
În casă vine
Prins de toiag.*

*De-l dăm afară,
Stă jos la scara
Ca un hoinar,
De tragem storul
Cu binișorul
El intră iar.*

*Știm că șiret e:
De află fete
De măritat,
Se jurișează
C'o blîndă rază
La ele 'n pat.*

Volbură Poiană

Poesia lui Corneliu Moldovanu

de ION SAN-GIORGIU

Reeditarea unei opere poetice e totdeauna o confruntare cu o epocă nouă și în mic chiar cu nemurirea.

D-l Corneliu Moldovanu a riscat această confruntare adunându-și într'o singură carte toate versurile sale. D-l Moldovanu s'a supus unui greu examen. Acela de a oferi unei epoci, în care domină modele și în care capriciile acestei mode variază cu furie după anotimpuri, o haină literară ce nu corospunde nici unei formule. E un curaj, căci confruntările literare sunt totdeauna riscate... Dar d. Corneliu Moldovanu este un învingător. Nu fiindcă anumiți prieteni au căutat să

aducă un omagiu de recunoștință aceluia ce ocupă azi o înaltă funcție culturală, ci fiindcă poezia sa a intervenit la timp într'o luptă literară în care falsul și artificialul, surrogatul și formula căutau să se impue prin toate mijloacele.

E multă vreme de când d. Moldovanu a apărut în poezie. Orice s'ar spunea de alții, interesați a o face, d. Corneliu Moldovanu aparține însă sufletește epocii „Sămănătorului”. Nu fiindcă în poezia sa întâlnim elemente patriotice și istorice, ci fiindcă ea este înainte de toate ceva organic, re-

prezintă o stare de suflet unitară, închisă într-o formă, care nu înseamnă nici un compromis și care se încheagă într'un tot nedespărțit cu fondul poetic corespunzător.

Corneliu Moldovanu reprezintă acea disciplină artistică, pe care unii critici o numesc clasicism, dar pe care noi am numi-o mai curând sinceritate formală și stilizare.

Intr'o epocă lipsită de discernământ și de disciplină literară, poezia lui Corneliu Moldovanu apare azi ca un îndreptar... Lumea se toasă de sinceritate și obosită de lipsa de afectare, dornică de o poezie în care cultul formei poetice să nu se confunde cu obsesia verbală, a regăsit în Corneliu Moldovanu, adevărata poezie, care înseamnă învăluirea în vis și ideal a unei vieți interioare puternice. D-l Moldovanu a apărut deci astăzi ca o *novitate* literară. Poezia sa n'a prins mucegaiu. Imaginea nu e ștearsă, cuvântul nu s'a uzat, sensibilitatea nu s'a desactualizat. Poezia d-sale are caracter general uman, are frăgezimea florilor proaspete care apar pe trunchiul ce se credea uscat. Găsim în ea nu numai acea intensă trăire a elementelor sale poetice, care constituie prima condițiune de viabilitate în poezie, dar și o sensibilitate deosebită și un simț al nuanțelor care mențin pe poet în cel mai actual modernism. Iar în forma poeziei sale, care fără a abuza de ritmuri variate și de sonorități inutile, e totuși muzicală, întâlnim o plasticitate pe care din contemporanii săi numai un Anghel o posedă...

D-l Corneliu Moldovanu a resistat peste așteptările tuturor la confruntarea cu eternitatea.

Nu trebuie să căutăm în poezia sa izbucniri de patimă, nici salturi în domeniul cugetării ca la P. Cerna. Și e poate mai bine că d. Moldovanu nu s'a incurcat în speculații filosofice, care, oricât de respectabile ar fi, nu pot duce bună casă cu poezia. Un poet trebuie să aibă firește o concepție de viață, o atitudine față de realitatea care-l înconjură, dar e inutil să versifice lecție de filosofie. D-l Moldovanu deși un contemplativ, nu e un cugetător. Chiar și concepția sa de viață e destul de vagă.

Incepând cu un optimism firesc la un tânăr de douăzeci de ani, care vede în iubirea eterică și platonice suprema fetică, poetul se resemnează curând, și un scepticism amar face loc primelor clipe

de vrajă și de vis. El care a înțeles iubirea ca un suprem omagiu aduș visului în care învăluia ființa idealizată și se mulțumia doar cu focul visurilor sale :

*Ci nezarit în umbră și tăcere,
Asemenea parfumului în floare,
De ti-am cerut din ochi o mângâiere,
Iubit-am visul, nu pe visătoare,*

ajunge curând la resemnarea amară din versurile:

*Și, de mi'nseamnă apusele vecii
Nimic în fața celor viitoare.
La ce atunci să aibă însemnare
O clipă între două veșnicii?*

Poetul iubește mai presus de toate poezia care îmbracă în vers realitatea ale cărei metamorfose efemere îl turbură. El știe că „Omul e oaspe vremelnice la masa durerii“, el știe că „taină“ nu trebuie vândută „vremelnicei iubiri“, căci eternitatea nu trăește decât în visurile noastre.

Poezia d-sale nu e optimistă, cum s'a scris de către unii critici, ea nu e un strigăt de bucurie, ca la Cerna, ci e mai curând cantilena, e romanță și elegia timidului, care nu-și cucerește, iubita ci o pândeste de departe, pe fereastra poleită de lună, când doarme, iubind-o cu castitatea unui trubadur medieval: poezia d-sale e stampa în care e săpată o imagine învăluită de taină și de trecut.

Din această lipsă de vigoare d. Moldovan n'a putut crea marea poezie în care s'a avântat în cele câteva poeme. *Sacra Fames* de pildă, cu desprețul științei și cu apoteozarea credinței, sau „*Hamlet*“, „*Vulturul*“ și „*Spre Culme*“, cu toată frumusețea, versului, sânt lipsite de elan și de variație. Numai simțului său formal poetul îi datorește lipsa de retorică, la care concepția poemelor îl expunea. Nu e mai puțin adevărat însă ca „*Cetatea Soarelui*“, cu toată bogăția de imagini și cu toate amplificările uneori inutile, este o încercare de poezie epică de mare talent, ocupând în literatura noastră un loc unic.

Poetul nefiind un luptător, nici un cuceritor de viață și urmărind un vis și o viziune, el va renunța la orice atingere cu realitatea.

El știe bine că în lumea superficială care-l înconjoară e un străin și de aceea renunță la ea:

*La masa noilor plăceri
Sasesc tirziu... La ce-aș rămâne?
Cununa veștedă de eri
N'o schimb pe florile de mâine.*

Iar iubitei care i-a răstărit în întâmpină, poetul ce și-a ucis visul în singurătate nu-i poate răspunde de cât:

*Tu ești o insetată de plăcere—
Ti-e sufletu de doru-mistuit:
Eu sunt un obosit*

și mai departe:

*Eu șreget mult, tu te pvanți în zbor,
Tu urci și eu cobor...*

Sufletește poezia lui Corneliu Moldovanu e un *ocoborăș* de pe culmea de viață, unde l-au înspăimântat adăncurile, în câmpia înflorită cu flori albe tre a visului, în resemnarea și vraja trecutului.

De aceea poate scurtele sale poeme cu caracter istoric se desprind din opera sa ca niște stampe istorice și legendare, închizând în imagini de o claritate străvezie și într'o formă, de sonoritate și rigiditate metaforică, gestul tipic și evocator al unor clipe reprezentative sau a unor ființe tipice devenite mituri. D-l Corneliu Moldovanu, debutat ca un creator de mituri... Poemele sale istorice fac de astăzi înainte parte nu numai din istoria literaturii noastre, dar și din mitologia poporului nostru. Mirajul vieții la atrăs spre culmi de pe care a coborât curând. „*Cetatea Soarelui*“, în care poetul a prins marea tragedie a țărânelor și satelor noastre, e o revenire la mit.

Poate că primirea pe care i-a făcut-o critica și publicul acestui vechiu volum reeditat acum, vor deschide noi perspective creatorului de mituri Moldovanu. Nu-l credem încă epuizat sufletește, pentru a nu putea pași, din nou în grădina poeziei pure. Când are cineva o limbă poetică asemenea cu aceea în care a turnat acea capricioasă și mistică poemă „*Cantarea Cântărilor*“, poate fără șovăire porni din nou la drum...

A o face nu e numai o firească continuare a unei creații, dar e și o datorie față de noi.

Un frate e un prieten pe care îl dăruiește firea.

(*Legovici*)

Soarele și moartea nu se pot privi în față.

(*Lu. RocheJoucauld*)

Înainte de toată să fii drept cu tine însuși.

(*Shakespeare*)

Fiécare e ursita lui însuși, și singur își toarce furtiv vieții.

(*Joubert*)

Dela Washington prin Londra și Paris la Praga

— Din memoriile președintelui Masaryk —

În sfârșit, lată mă iar pe mare și — de rândul acesta — fără teamă de submarine germane. E ultimul prilej de odihnă și examen de conștiință, dar prezidenția este o pledică în această privință.

La fiecare pas, nu numai pe continentul american, ci și pe vapor, făceam observația că mi-am pierdut libertatea personală și viața mea privată; eram acum un om public, un om oficial, totdeauna și pretutindeni oficial. Așa se cerea, așa o cereau, nu numai cetățenii Statului nostru, ci și străinii ter guvernele, prin organele lor secrete, făceau paza noului suveran, până și pe vapor.

Marea! Marea! Creteri și nervii se odihnesc. Nuțai mare și cer și mare ziua și noaptea; vuetul mașinelor și al helicelor nu mă turbură. În timpul sederii mele în străinătate mă desvâtasem de somnul regulat; cred că în tot timpul nu am avut nici o clipă nopți de somn adevărat; creierul erau mereu în funcțiune, ca un ceasornic chibzând, comparând, calculând, cântărind ce va aduce ziua de mâine pe câmpurile de luptă, la ministerele diverselor țări, — era o măsurătoare continuă a distanței și a devierilor dela ținta noastră.

Marea liniștea nervii; și observația vaporului liniștește; vizitam ca de obicei, și vaporul „Caraman” și ascultam explicațiile ofiterului cu privire la progresele navigației. Mi am adus aminte de prima mea călătorie din Franța în America (1878) și de vaporul relativ imperfect de atunci.

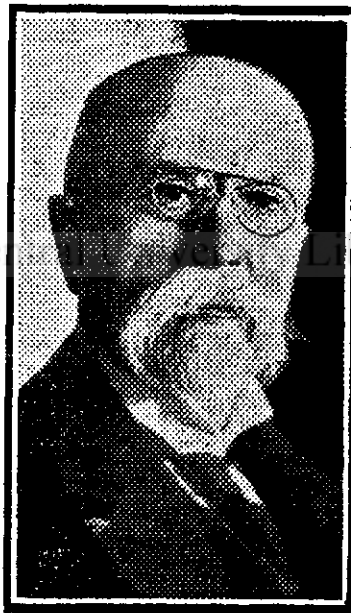
Atunci călătoream ca un neșăcut spre America, fără pozitive, dar plin de speranțe și energie — acum mă inapolam din același New-York, poate pe aceeași țară, ca președinte și iarăși plin de speranțe că voi fi buti în munca mea viitoare.

După alegerea mea ca președinte, atât în America, pe cât și în Anglia și pretutindeni foarte multi oameni mi au adresat în trebură stereotipă cum mă simt ca președinte din moment ce am realizat independen-

ța noastră? Pentru dânsii era un lucru dela sine înțeles că trebuie să fflu pe deplin fericit; la Praga m'a vizitat un cunoscut scriitor din Germania, numai spre a vedea — precum pretindea dânsul — un om cu adevărat fericit!?

Ca președinte mă gândeam nu mai la continuarea muncii și la răspunderea, pe care noi toți, cei cari știu să cugete și să muncească politiceste, trebuia s'o purtăm iar, după război.

Nu mă simțeam fericit, dar mă bucura constatarea cohestunii interne sau — dacă vointi — a logiceii muncii îndelungate a vieții

D. MASARYK
Președintele republicii ceho-slovice

mele. Dela examinarea proprieii mele vieți și a activității mele în străinătate, trecui la examinarea războiului mondial, a evoluției politice a Europei dela 1848 încoace, a timpului proprieii mele vieți, căutând în imensa mulțime a amănunțelor, firul roșu al evoluției legitime.

Suntem deci liberi, vom fi liberi, avem o republică independentă? Un basm — mi-o spune mereu, adeseori involuntar, uneori cu glas tare, conștient că suntem într'adevăr liberi și că avem re-pu-bli-ca noastră!

Mă liniștisem — zile întregi mă plimbam pe bord, ochii îmi rătăceau în larg, dar în capul meu clocoțiau noile probleme, așteptarea tratativelor de pace și rezultatele lor: griji peste griji! Odată cu planurile pentru viitor, recapitulam evenimentele de căpetenie ale războiului și făceam revizia muncii mele pentru liberare.

În vârtejul gândurilor, un lucru îmi apărea lămurit: cu toată știința și filozofia, cu toată inteligența, și înțelegerea, cu toată precauțiunea și cu toată prevederea, viața individului și a națiunii ia un mers care se deosebete considerabil de dorințele, vointa, și de străduințele noastre, și totuși este logică în aceasta, o logică pe care o descoperisem „ex post”. Planurile și toate eforturile celor mai capabili conducători politici, cari creează istoria, se manifestă ca o „vaticinatio ex eventu”.

În tot timpul războiului am făcut mereu comparații între părțile beligerante, între planurile și străduințele lor.

Cu această reflexiune și cu altele asemănătoare ne apropiam la 29 Noembrie de coasta engleză; în port onorurile militare și diplomatice mi-au adus iarăși, aminte că sunt suveran; tot astfel și în gara Londrei. Seara am avut o întrevedere cu prietenii și ajutorii mei dragi Steed și Seton Watson.

Câtă deosebire între situația politică din Decembrie 1918 și cea din Mai 1917, când părăsisem Londra, spre a face ocolul pământului! Este adevărat că grijiile nu se împuținaseră, cele vechi dispăruseră întrucâtva, dar se adăugaseră altele noi.

Am stat o săptămână la Londra (până la 6 Decembrie) și am întrebuințat timpul pentru vizite la numeroși cunoscuți, mai ales la publiciști.

La un „lunch” dat de d. Balfour, am întâlnit o societate aleasă de personaje politice: lord Milner, Churchill, etc. Se vorbea, firește, de situația politică și de sfârșitul războiului, de problemele conferinței de pace. Tocmai în ziua aceea (29 Decembrie) Germanii prezentaseră Aliatilor o propunere cu privire la instituirea unei comisii pentru stabilirea răspunderii războiului. Interesul pentru Rusia

și pentru legiunile noastre din Rusia și Siberia era mare; pentru aceasta se interesa mai ales lordul Churchill. I-a plăcut cum am înfrânt la Chiev — fără violență — agitația bolșevică. În timpul discuției noastre am făcut, în mod involuntar, comparații între bărbații de stat Balfour, Gladstone etc. și bărbații de stat germani. Câtă deosebire în toate concepțiile privitoare la lume și la societate, câtă deosebire între constituționalism și parlamentarism și tarismul ruso-pruscaustriac, care se prăbușea. Cu Balfour am vorbit mai mult despre filosofia religioasă decât despre politică.

În așteptarea conferinței de pace am vizitat câțiva politicieni și funcționari, mai ales dela Ministerul de externe, care urmau, după toate probabilitățile, să ia parte la conferința de pace. Nu i-am uitat nici pe diverșii ambasadori.

Evenimentele politice pe continent se desfășurau mai departe, în urma înfrângerii Puterilor Centrale. Îmi aduc aminte ce impresie a făcut trecerea frontierei germane de către armata engleză (1 Decembrie). În aceeași zi, moștenitorul german a renunțat la toate drepturile Coroanei prusiene și ale Coroanei Imperiale germane. În Serbia, prințul Alexandru luase regenta și Statul sârbo-croato-sloven deveni realitate.

La Londra am primit știri amănunțite despre ultimele zile ale Austriei, am primit mai ales informațiuni — prin curierul meu special — despre modul cum au exploatat Austriacii prezenta delegații lor noștri la Geneva. Unii dintre agenții lor și câțiva diplomați austrieci încercaseră să vorbească cu delegații noștri și să aile convingerea lor politică.

Se pare că unii dintre membrii delegației noastre, neobservând cursa, au refuzat față de agenții austriaci tabloul situației de acasă; s'a vorbit mai ales despre contradicția dintre vederile mele și ale drului Kramarz și partizanilor săi, iar la Viena s'au trimis apoi știri despre șovăiala câtorva delegați cu privire la Austria. Dr. Benes a adus însă claritate și precizări dela Paris; adversarii au observat și aceasta foarte bine. Se înțelege că eu luam știrile cum grano salis. Aceste

știri îmi amintiau însă poziția mea în lumea noastră politică dinaintea de război îmi reaminteam că oamenii numai rar se schimbă în mod radical, fapt despre care va trebui să țin seamă: „președinte — fie, dar fără partid“,

„un idealist“, „mai mult filozof decât politician“ etc., uita-vor oare totți și toate partidele diversele certuri și lupte, care nu vor reinvia vechile uri?

(Va urma)

Tra ducere de V. Teconția

MALINES

de N. IORGA

În plin ținut flamand, Malines, Mechelen pentru o populație care nu înțelege sau nu vrea limba franceză, înalța formidabilul turn scorburos al clopotniței sale.

În afară nimic nu s'a schimbat din vechea clădire gotică în care ramuri de piatră drepte leagă înalța navă de părțile laterale în care e încastrată o bună jumătate din contraforturi. Mari portaluri își rotesc în dreapta și în stânga triumfalele rosete. Doar calvinismul a rostogolit statuile. Numai în interior adăugiri și reparații au adus elemente de împrumut care aparțin altor epoce.

Modestă, piața medievală prezintă fațadele-i de piatră neagră pe care bogăția negoțului în acest cuib de industrie n'a adaus auriturile din Bruxelles. Palatul de Justiție își păstrează liniștita curte interioară, și cărării umede duc la beguinagele mănăstirești părăsite.

De-alungul Dylei miloase luntri de o formă veche par uitate. Dar vremea nouă, fără a schimba șerpuirea străzilor, a prefăcut locuințele în care dănuște încă o viață cu aromă de ev mediu. Și, când de supt porțile boltite iese mulțimea gătită pentru primblările de Duminecă, fețele au un zîmbet de mulțămire, de calmă mindrie pentru munca îndeplinită.

De-odată asupra acestei mulțimi care roiește, solidară ca în cetățile evului mediu în toate manifestările ei binecuvântarea

turnului răsună. Armonia de aramă se anunță ca un zbor de ingeri, se infundă ca în prăpastii de pocăință, striga victorios ca în trîmbiți de argint. Ea spune toată povestea seculară a trudei tenace, a luptelor nesfîrșite, a satisfacțiilor câștigate aspiu și gustate din plin, dela vremea întii organizări până la ocupația germană.

Un mare martur și un deplin biruitor al ei e colo, aproape, în clădirea pașnică a arhiepiscopiei, un om în fața căruia se pleacă regii și catre care de ani de zile se ridică aplausele popoarelor care știu ce e dreptul și se pricep să-l apere. Înalt, slab, puțin adus de spate, cu șuvițele de păr alb fluturînd ușor, cu severa față sculptată ca în cedru, cu licărirea dulce a viilor ochi tineri el povestește cu un glas în care e calmul judecăților definitive ale istoriei despre zilele când miile de robi belgieni erau „concentrați“ de germani la munca silnică, despre vremea când la plîngerile episcopilor, asemenea cu aceia cari în secolul al V-lea apărau orașele contra lui Attila, la poimenirea rostirii aspre a istoriei, generalii răspundeau cinic: „Istoria? noi o facem!“

Primirea s'a sfârșit, bună, caldă. În ușă câteva momente silueta impunătoare a cardinalului Mercier dănuște. Un Hildebrand gâta a muri pentru

dreptate și aud în ursele cuvintele abia șoptite: „Te n'ai pas eu peur“.

Afară e o primă vară înce-pătoare plină de ce a mai dulce

lumină. Era ceva tot așa de primăvaratec în raza acelor ochi neuitați, peste cari bătrîneța n'are putere, căci ea nu atinge pe cei ce intrupează conștiința umană.

Culturale

Conferințele lui Pittard, la Fundația Carol I

I.

La 25 Maiu d. Pittard și-a început conferințele la Fundația universitară Carol I.

Primit cu cuvinte frumoase și în aplauzele călduroase ale publicului, eminentul arheolog și a justificat subiectul conferinței: va vorbi întâi de operă și apoi de oamenii preistorici.

Ca să se înțeleagă subiectul, d-se a schitat aspectul geografic și climatic al Europei. În epoca quaternară, întreaga parte septentrională, adică dela Alpi elvetici, acoperind Germania, nordul Franței, dela jumătatea Rusiei, în sus, era numai gheață. Muntea Egee, Adriatică nu existau. Spania și Italia erau unite de Africa, Anglia cu Irlanda și Scoția făceau corp cu Scandinavia, iar Franța nu era despărțită de Anglia. Evenimentele geodezice care urmează au importanță extraordinară din punct de vedere al următorilor omenesți însă ele sunt chiar irreflexionale.

În epoca interglacială, cu ivirea regiunilor calde, fauna și flora iau o extensiune luxuriantă: nici odată Europa n'a avut mai multe turme de cai, boi, bizoni, mamuți, hipopotami, etc. și plante, astfel că hrana era supra-abundantă pentru oameni.

Ca metale în această vreme predomină silixul: scânteia ce a tăsnit din el a folosit mii de ani omenilor; și tot el a servit pentru făurirea atâtor instrumente necesare omului primitiv. (Identitatea acestor instrumente la oamenii primitivi din Asia, Africa și Europa a născut marea problemă dacă ideea originală a formei instrumentelor a apărut numai într-unul din continente, ori în toate. Răspunsul datorită inteligenței — problema poligenismului

și monogenismului instrumentelor din silix).

Odată cu instrumentele la loc și ideea de artă. Din acest punct de vedere, după localitățile unde s'au găsit urme, arheologii au făcut împărțirea civilizației omenesți b) *perioada moustieriană*. Artă în b) *perioada mustieriană*. Artă în ambele aceste perioade o relevă instrumentele uzuale din silix se înțelege cu adevăr primitive și grosolană. Ingeniozitatea minții se relevă în acomodarea cât mai nimerită la lovire.

Transformările cari au urmat perioadei post glaciare ne pun în fața miraculosului. Fără a vorbi de faună și floră, manifestarea estetică a omului ajunge forma strălucirii. Nu se știe cărui eveniment se datorește această fericită revoluție. Este c) *epoca solutrenă și mai ales d) epoca magdaleniană*. Frumusețea, complicația și delicatetea instrumentelor, micilor obiecte denotă o preocupare înaltă și largă artistică: arta împreună cu religia în cult. Armele, sculptura minuoasă și gingașe surprind pe un om modern și sunt demne de titlul unei modelări moderne. Să amintim că osul e preferat în lucru, încă din epoca solutrienă.

În același timp pictura își face loc: pereții grotelor întunecoase sunt pline de desemnuri. Ei bine, gravurile acelea de animale au atâta realism și denotă atâta observație în cât artiștii magdalenieni au rămas cei mai mari artiști de animale. Auditorii conferinței au putut admira din proiectile cinematografice exactitatea liniilor, dunga de mișcare, de fugă, de durere a animalului rănit. Sunt o antilopă rănită, un bizon gata de lupț, ca gravuri și un cap de cal, ca sculptură, uimitoare și demne de admirat.

Răscolind amintirile

Inițiala B.

Acum vre o patruzeci și șapte de ani, conu Alecu Borănescu, cum îi ziceau și profesorii și elevii, era profesor la matematici la cursul superior dela Sf. Sava și director la celaș liceu.

Prea multă algebră n'am învățat noi de la conu Alecu, dar la oarele lui de curs n'am fi lipsit pentru nimic în lume, fiindcă erau pentru noi adevărate ore de petrecere. Mai întâi conu Alecu nu știa niciodată cum te cheamă de l'ai fi fost elev zece ani, așa încât acelaș elev putea răspunde în aceeaș oră și pentru el și pentru alt coleg fără ca profesorul să observe; apoi numele unora le confunda cu pronumele allora, celace da naștere la scene de un comic iresistibil; de pildă, dacă spuneau lecția la tablă doi elevi, să le zicem: Raiovici Teodor și Radovici Camil, din cari numai unul răspundea satisfăcător, conu Alecu, pe lângă că i poreclia de-a'ndoasele, le pune și notele tot de-a'ndoasele și firește păgubia cel care răspundese bine.

Parcă l'aud pe conu Alecu dojenind pe cine nu trebuia, cu glasul de târcovnic care târăgăna cuvintele pe nas:

Tu, Radovici Camil, nu știi nimic, ești o putoare, iar tu, Radovici Teodor, pentru c'ai știut, uite, îți pun zece.

Bine înțeles protesta cel care știuse:

— Nu mă cheamă Raiovici Camil, coane Alecule, ci Raiovici Teodor și vă amintesc că eu am știut.

Conu Alecu îi dă înainte:

— Bine, bine, asta zic și eu, tu ai știut.

Dar nu treceau două minute și iar îi poreclia sucit.

Conu Alecu era sincer convins că numele care începeau cu litera B aveau aplicație pentru matematici și de același orf de câte ori asculta pe vre-un Constantinescu, Ionescu ori Petrescu cari nu știau, conu Alecu isbucnea:

— Nu mă mir de loc că nu știți. V'am mai spus eu că toate numele cu inițiala B sunt nume de matematici consumați: Bertrand,

Briot, Borănescu — adică eu — hm! și poate Bacaloglu.

Toți făceau haz de pretenția lui conu Alecu de a trece înaintea profesorului universitar Bacaloglu, care avea într'adevăr reputațiunea unui matematician consumat, dar făceam mai ales haz de întâmplarea excepțional de comică, anume că tocmai în clasa noastră se brodisse ca acei cu inițiala *B* să fie cei mai slabi la matematică, de și aceștia se alegeau cu note mari la conu Alecu, grație unei mistificări îngânoase: dacă de pildă nu învățau Bădescu, Berlescu, Bonciu sau Bertea, ori alții cu aceiași inițială convenția între noi era făcută; îl lăsam pe conu Alecu să ne pună notă rea, iar în ședința următoare, când totul se uitase, protestam. Cel cu musca pe căciulă, dar cu *B* în fruntea numelui, îl întreba pe conu Alecu ce notă i-a pus în ședința trecută și, dacă profesorul răspundea, cum era fresc, că-i trântise un 3 sau 4, elevul, cu mura foarte mirată, ridica tonul:

— Nu se poate, coane Alecule; s'a făcut eroare; eu am răspuns foarte bine: chiar m'ați felicitat d'voastră.

Iar conu Alecu, băpuitor:

— Cui tai tu brașoave, măi? Cum ti aș fi pus 3, dacă ai fi răspuns bine?

— M'ați confundat, coane Alecule — insista îndrăzneț elevul în hotele de răs conținute ale clasei — D'voastră știți că eu învăț; de altfel eu sunt la litera *B*.

Atât îi trebuia lui conu Alecu! Argumentul era prea convingător: muia tocul în cerneală și transforma pe loc pe 3 în 8, 9, și chiar 10,

Dar mai adorabil ca ori când a fost conu Alecu pe ziua de 29 Noembrie 1878, a doua zi după căderea Plevnei. Mare fierbere dimineața aceia la liceu: nici noi nici unii din profesori nu voiam să ținem cursuri. După lungi parlamentări, conu Alecu convine să nu ținem cursuri și atunci prinzând curaj, devenim și mai pretentioși: cerem să ni se dea steagul liceului ca să manifestăm cu el în frunte pe la oamenii zilei.

Conu Alecu rezista dârz.

Știți cum l'am convins?

Ne-am dus în delegație toți purtătorii numelor cu inițiala *B*.

Apilpsit, conu Alecu ni l'a dat:

— Na, v'l dau! Duceți-vă dracului!

V. Bîlculescu.

România antică și modernă

Din „la Vita Italiana“. Roma

Obiceiurile, instituțiile, tradițiile, arta

Pe terenul acesta, destul de vast, multe sunt de cercetat. Totuși chiar cine-i ușor imbibat de limbă și cultură romană vede imediat un substrat de elemente traco-ilirico-romane, cu ușoare, inevitabile suprapuneri streine.

Puterea conservativă a Dacoromanilor a săvârșit adevărate minuni. În ciuda tuturor vicisitudinilor portul amintește pe Daci, obiceiurile — în reminiscentele lor păgâne — amintesc Roma antică, instituțiile civile (Domni, Curte, cetate, județe, drept) imperiul roman, arta ne amintește Bizanțul. În ciuda tuturor influențelor și amestecurilor, Românul s'a ținut separat și deosebit prin limbă, caracter, obiceiuri, prin tradiție, față de numeroșii săi vecini: Sarbi, Ucrainieni, Ruși, Unguri, Tătari, Bulgari.

Firea

Din cauza acestei complexități de rasă, climă și geografie care face să predomine în arta română colorile fundamentale și accentuate, albul și negrul, iar în poezia sa patrioticele „doine“, și sufletul poporului român este inclinat mai degrabă spre melancolie.

Motivele acestei stări psihologice pot fi lămurite prin aceste trei păreri ale unor Români eminenti, cunoscători ai poporului lor:

Profesorul Iorga a scris: „Psihologia poporului român, din care s'au rupt unele categorii de clase dominante, este aceea a unui civilizat aruncat de circumstanțe nefavorabile în starea patriarhală, dar care păstrează elementele esențiale ale unui trecut mai bun.

Scriitorul principe Bibescu a spus: „Românii sunt inteligenți, buni, uneori turbulenți, răbdători,

superstițioși, fataliști, și au în caracterul lor un fond de nobleță.

Profesorul Onciul a scris la rândul său că „Românul înfruntă toate cu o liniște neclintită. El muncește cu multă precizie; dar munca nu-i procură vre-o mulțumire, deoarece strămoșii săi l-au învățat că de secole rodul muncii lui poate fi foarte ușor cules de altul.“

Această schițare poate fi completată cu o părere străină, sârbească Dealungul Dunării României și Sârbii trăesc amestecări de secole, în alternativă de progres și regres ca penetrație națională, teritorială. Forța de extindere a Sârbilor stă în arme, aceia a Românilor în prolificitatea lor. De aceia un proverb sârbesc spune: „Când o femeie română intră într-o casă sârbească toată familia încetează de a mai fi sârbească.“ Este Venus, care cucerește și subjugă pe Marte.

Criza română

Încetând puternica stăpânire a Romei și slăbindu-se acea a Bizanțului, adversitățile istorice ale îndepărtatei Dacia Traiana suferiră fluctuațiile neincetate ale multor popoare neliniștite, timp de lungi secole.

Istoria popoarelor care au format Dacia Traiană este la noi puțin cunoscută din două motive: întâiu, fiindcă materialul de cercetat asupra faptelor principale și acele care interesează mai mult, este destul de voluminos, apoi fiindcă istoria, deși este numită învățătoarea vieții, este prezentată pretutindeni „ad usum Delphini“ și faptele poporului român au fost diminuate, neglijate, adumbrate, după placul celor cari l-au stăpânit.

Acum istoricii români reconstruiesc trecutul lor și revendică partea lor sub soarele civilizației. Prin meritul profesorului Iorga mai ales, cine dorește poate cu ușurință să se informeze asupra istoriei și vieții poporului român, dela căderea Romei până'n zilele noastre.

Oricât de mare este ispita, un articol de revistă nu poate expune nici sumar firul faptelor care au curs timp de patrusprezece secole. Așa că, de cât să alterez, prefer a trece peste perioada dela căderea Imperiului roman până la renășterea poporului român în secolul trecut, expunând numai ideile principale, care servesc a lămurii chestiunea tratată a istoriei poporului român în legătură cu acea a Romei și a Italiei.

Dela căderea Imperiului roman

Din literatura modernă Italiană

Claudia Procura

de Giovanni Papini

În momentul când Pilat se hotărâ din nou să iasă în fața poporului lui Israel, care murmură de nerăbdare, ca să-i dea răspunsul, intră la el un servitor trimis de soția lui.

Să nu fie nimic între tine și purtătorul acesta de adevăr, îi poruncia soția lui, căci am suferit mult în noaptea aceasta din pricina lui.

Niciunul din cei patru istorici nu ni spune cum a primit Guvernatorul Imperiului intervenția soției sale. Afară de numele ei, nu știm nimic altceva despre ea. După evanghelia lui Nicodim ea se numea Claudia Procura.

Dacă numele acesta a fost într'adevăr așa, atunci ea a aparținut unei familii cunoscute și puternice, familiei Claudie. Fără îndoială prin nașterea și situația ei în societate ea sta mai sus decât bărbatul ei; și e posibil că Pilat, un sclav obișnuit eliberat, să fi fost dator mult influenței soției sale în ceia ce privește situația sa de funcționar în alt în Iudeia.

Dacă aceasta era într'adevăr așa și dacă pentru aceasta anume Pilat își iubia soția, oricum el n'a rămas nesimțitor la rugămintea ei. Reiese totuși că el a iubit-o, pe cât era în stare să iubească un om de natura lui, de oare ce căutase ca ea să-l însoțească în Asia. Vechea lege a lui Opiu, deși îndulcită printr-o dispoziție a Senatului în timpul consulatului lui Ceteg și Varon, opria pe proconsuli a-și lua soțiile cu ei, încât după toate probabilitățile a trebuit un ordin special pentru ca Tiberiu să-i permită Claudiei Procura să-l însoțească pe Pontiu Pilat în Iudeia.

Din cauza spuselor necomplete, rămân nedefinite cauzele amestecului Claudiei. După Matei, un vis o urmăria din cauza lui Isus. Ea a trebuit să audă cum de la un timp se vorbea de noul proroc; se poate chiar că l-a văzut în zilele acelea, și omul acesta așa de deosebit de restul Evreilor, așa de departe de demagogul mărginit și de fariseul ipocrit, poate că a impresionat-o pe Romana sentimentală. Ea nu înțelegea limba care se vorbea în Ierusalim, dar orice tâlmaciu putea să-i facă știute u-

la apariția Turcilor au încercat a se stabili în jurul lanțului Carpaților transilvani Ungurii, Bizantinii Sârbii, Bulgarii, Polonii. Toate aceste popoare au influențat pe cel român; în vicisitudinile lor de cuceriri, dominații, stăpânire, unitatea politică a Românilor a fost ruptă; dar reacțiunea latină și dorul de a-și câștiga libertatea latină nu s-a stins niciodată. Deoarece presiunea cea mai mare era atunci exercitată dinspre Carpați, apărură în șesul moldavo-muntean care era mai adăpostit, două principate naționale românești, acel al Munteniei în secolul XIII și al Moldovei în secolul XIV.

Aceste două principate, multă vreme în dușmănie unul cu altul, avură o viață turburată și sbuciumată, asemeni micilor state italienești din Evul Mediu. Ele dădură începutul unei civilizații românești sub domnia națională Ștefan cel Mare (1457-1504) și Mihai Viteazul (1593-1601) și formară embrionul din care s'a dezvoltat înviera Daciei Traiane în România Mare de azi.

Venirea Turcilor opri și turbură pentru alte cinci secole renașterea civilizației occidentale în Orientul european. În reacția contra intrusivității refractare a Semilunii, Carpații transilvani avură de suferit presiunea Austriei din spre Apus, Rusiei din spre Răsărit. În epoca din urmă Turcia impuse unei bune părți din poporul român acea administrație depravată și tristă, care se numește „domnia Fanarioților” greci din Constantinopol.

Trebue totuși să relevăm că nici Sâvii, nici Bizantinii, nici Turcii n'au reușit niciodată să impună Românilor o dominație completă, asemeni celorlalte popoare balcanice, ci că Românii au știut să-și păstreze totdeauna o anumită independență administrativă locală. Ei au avut totdeauna principatele lor autonome cu domni proprii.

Cu toată această îndelungată criză a libertății politice „poporul român” acela din șesuri și din munți, se mențină neatins și pur, credincios la două idealuri, care l-au însoțit ca doi luceferi pe drumul dureros: al latinității și al creștinătății.

Intr'adevăr, pe când mase mari de Bulgari, Sârbi, Albanezi, Greci primăra islamismul, care e semnul cel mai tangibil al stăpânirii turcești, nici un Român nu a îmbrățișat religia lui Mahomet.

Așa eră chiar onoarea Românilor pentru acești noi barbări pă-

gâni că poezia populară preamărește pe domnitorul Constantin Brâncoveanu, deoarece, fiind prins și dus la Constantinopol, a preferat să moară împreună cu toată familia lui decât să-și lase credința creștină. Poetul popular, întorcându-se spre Turci, exclamă

*Să știți că a murit creștin
Brâncoveanu Constantin*

Latinitatea a trăit și s'a exteriorizat în Dacoromani prin amintirea Romei. Cuvântul „latin” e rar și puțin cunoscut; în schimb la fiecare pas se întâlnesc numele de Roman. Țăranul, care formează baza națiunii, spune că-i *Român*, vorbește *românește*. Separat teritorial de Roma, strănepoții legionarilor i-au rămas credincioși cu sufletul. Pe când stăpânii cei noi se străduiau să îndepărteze chiar de sol-amintirea Daciei și Romei, și impuneau regiunilor, desmembrate artificial, numele exotic de Transilvania, Bucovina, Basarabia, Dobrogea, țăranul român transmitea cu tenacitate copiilor și nepoților săi simbolul *țării românești*. Toată țara românească este conceptul abstract care rezumă patria, statul, națiunea, indiferent de vicisitudinile stăpânirilor, guvernelor și hotărârilor politice.

Cu toată această conștiință subiectivă, poporul român, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea era complet adumbrit, desmembrat, uitat, necunoscut. Cei mai mulți din Europa nu știau nici chiar dacă există: unii care-l știau din nume amestecând religia cu naționalitatea, îl considerau grec ori slav. În principatele Munteniei și Moldovei limba și cultura greacă făcuseră într'adevăr să fie uitate în clasele de sus limba și conștiința românească. În Transilvania și Bucovina germana și maghiara înăbușiau limba românească. În Basarabia împilarea slavă scosese dialectul moldovenesc din viața civilă. Numai bunul popor dela țară continuă a întrebuința sâraca lui limbă și a avea încredere în țara lui.

Nici una din variatele concepții și sisteme realiste, care conduseră politica Evului mediu și modern înainte de revoluția franceză, nici cel dinastic, nici cel economic, nici geografic, nu reușise cel puțin să adune ramurile poporului român sub o singură conducere. Unui principiu ideal, acela al naționalității, îi fusese dat să implinască misiunea reparației meritade.

OSCAR RANDI

PRIN ITALIA

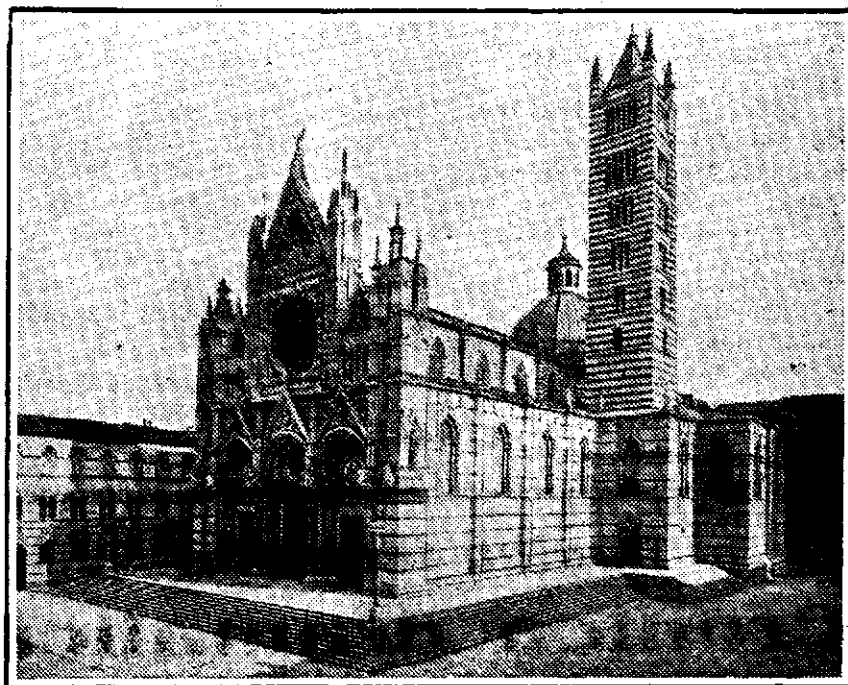
nele din cuvintele lui Isus, care au putut s'o convingă, contrar opiniei publice, că el nu este un tâlhăric periculos.

În vremurile acelea m. turile și credințele Răsăritului, satisfăceau mai bine dorințele pentru nemurirea personală decât vechea credință latină, care era o negustorie legală, victimă a scopurilor politice și utilitare, — începuseră să aibă influență asupra Romanilor, dar mai ales asupra femeilor lor. La Roma patricienele cunoșteau tainele lui Mithras și lui Osiris, iar unele din ele înclinau chiar spre iudaism. Sub însuși Tiberiu, Evreii cari locuiau în Roma, au fost toți alungați din capitală, de oare ce unii dintre Evrei au fost înșelați pe o matroană Fulvia, care trecuse la iudaism. Iar, după cum reiese dintr'o aflușie a lui Suetoniu, Fulvia n'a fost singura care a trecut la iudaism.

Poate deci că ea, Claudia Procula, trăind în Iudeea, să fi cunoscut mai cu temei credința poporului în mijlocul căruia guvernă bărbatul ei și că a căutat să știe, îndrăgostită de ceva nou, — ca orice femeie, — ce doctrină nouă propovăduia acest prooroc, despre care se vorbea atâta în Ierusalim. De aceia se poate că ea a ajuns la convingerea că Isus a fost „purătorul adevărului” și deci nevinovat. Visul din noaptea aceia a fost — îngrozitor, pentru că din cauza lui a suferit. — a întărit în ea convingerea, și nu e de mirare că, bazându-se pe autoritatea ei asupra lui Pilat, ea a intervenit la el.

Nouă ne este de ajuns că ea a numit „Purătorul Adevărului” pe acela pe care Evreii au vrut să-l ucidă. Cu centurionul din Capernaum și cu femeia cananeiană, Claudia a fost printre primii cari nu credeau în Dumnezeu, dar cari au crezut în Isus, și nu fără pricină Biserica ortodoxă o socotește pe Claudia de sfântă.

În sufletul lui Pilat, pe care nu-l socotiau păținaș, dacă nu din milă, cel puțin din ura lui contra lui Caiafa, poate că răspunsul dat de el învinutului, să fi fost influențat de trimisul Claudiei. Claudia nu i-a spus: „Scapă-l!”, dar „Să nu fie nimic între mine și între tine”. Aceasta a fost ideea ei conducătoare (avut-a oare el sentimentul însemnătății celor ce urmau să se întâmple?) și Pilat nu a vrut să ia parte la moartea acestui cerșitor tainic care se prezenta ca rege. Cuvântul lui a fost: să-l judece ei însuși, dar Evreii n'au

Catedrala din orașul Siena. — Secolul XIII-XV

vrut de loc aceasta. Atunci lui Pilat i-a trecut prin minte un alt chip de a-l scăpa. S'a întors spre Isus și l-a întrebat dacă este Galileean.

Pilat e scăpat. Isus nu-i aparține lui, ci aparține cercului de judecată a lui Irod Antipatru. Acesta se află la Ierusalim, unde venia, după obiceiul, la Paști. Pilat a găsit o ieșire legală ca să satisfacă pe soția sa. Pe lângă aceasta, față de Evrei, el face și un gest frumos, predându-l pe Isus unuia din ai lor; și apoi el face și o mare nemulțămire tetrarhului, pe care-l urăște din adâncul inimii, căci crede, și aceasta cu multă dreptate, că este omul lui Tiberiu. Fără să piardă vreme, el ordonă soldaților să-l ducă pe Isus la Irod.

Traducere de I. D.

Governământul arbitrar este cel mai bun și mai trainic din toate, când un rege înțelept, luminat și hotărât îl conduce el însuși. Dar cuvântul „arbitrar” pare a fi sinonim cu „despotism”. Aceasta însă, derivă numai, din arbitrar. Și totdeauna adepții unei libertăți fără margini au recurs în contestațiile lor la arbitraj.

Toți filozofii noștri moderni, înțelepții noștri în discursuri, așa-zisii noștri republicani, au tunat împotriva cuceritorilor. Și cu toate acestea prin enervare s'a redat și se va reda libertatea națiunilor.

Napoleon

Folklore

De ce este Românul sărac

(Legendă)

Dumnezeu a venit la Baba Iova și a întrebat-o:

— Cât torci într'o zi, Iovo?

Ea a fost torcând un ciurel de fuse (zece fuse).

Da' ea a zis, ca femeia;

— Cât m'oiu sili „Doamne”, și, de nu fac nimic în casă, mai mult de un fus și jumătate nu pot toarce.

— Tu nu spui drept, Iovo; dar să știi că așa o să fie.

Și de atunci a rămas de nu poate să toarcă femeia mai mult de un fus și jumătate pe zi.

Iar a mai venit Sfântulețul să ispitească pe baba Iova și a întrebat-o.

— Cât țeși într'o zi?

— Doi, trei, coți, Doamnel!

— Tu nu spui drept, Iovo; dar așa să fie, Iovo, cât poate secera omul într'o zi?

— De o da din aripi, Doamne, mai mult de o jumătate pogon nu poate secera.

— Iovo, tu nu spui drept; da, așa să fie; pe brânci de'ți da, mai mult de două, trei clăite să nu puțești secera. — Babă Iovo, da' că-mașa cât o porți?

— Mai mult ruptă Doamnel!

— S'o porți treșantă; că, dacă se

slăbește, să-i tot coși la petece, s'o porți potlog de potlog.

— Da' c'un codru de săpun cât speli?

— Odată, Doamne, că pe urmă se face coajă.

— Atât să speli. — Dar o mă-măligă cât îți ajunge?

— Odată, Doamne și nu mai rămâne.

— Tu nu spui drept, Iovo, dar așa să fie.

— Dar pui la o cloșcă câți scoți?

— Cinci, șease, Doamne, și la ăia cloșca mai sparge capul unuia, mai scoate ochii altuia și rămân doi, trei.

— Dar dintr'un car de lemne cât arzi?

— O lună Doamne, și se sfârșește.

— Tu nu spui drept, Iovo, dar așa să fie.

Să fi zis Iova că-i ajunge mai multă vreme lemnele dintr'un car, nu s'ar fi sfârșit nici odată. Să fi zis ea că mănâncă dintr'o mă-măligă cât trăește, ar fi lăsat Dumnezeu să-i ajungă o mă-măligă câte zile o avea. Să fi zis ea că scoate cloșca două sute de pui, așa ar fi fost. Dar, vezi, ei îi plăcea să se tânguiască și daia suntem noi săraci că-i tragem, păcatele ei.

Maria Drăgănescu-Combari
Auzită de la Rada Neagu
Treștenic Vlașca

publicității. S'au făcut angajamente noi, iar direcția de scenă o va avea dl Victor Ion Popa.

Măpunte (Teatrale)

La Zagreb s'a jucat cu mare succes piesa „Liliom” de cunoscutul dramaturg ungar Molnar. Această lucrare, jucată și la noi în trupa d-lui Bulandra, a fost foarte căutată în Iugoslavia. Ea s'a jucat în provincie de nenumărate flori. La Zagreb a avut parte de regia lui Tito Stozzi, un bine reputat om de teatru al statului vecin. În „Liliom” el a accentuat foarte mult elementul comic și a dat piesei o înfățișare caricaturală, prezentând-o astfel într'o nouă față destul de adecuată de-altmănteri.

În aceleași vreme un alt mare succes de teatru a avut un tânăr caricaturist și desenator dalmatian Tijardovici, cu libretul pe care l'a scris unei opere „Illo, Pierrot”. Tot Tijardovici a făcut și schițele pentru decoruri și costume. Chiar și unele dansuri au fost conduse de dânsul.

„Eleonora Duse” e titlul și aproape subiectul unei cărți scoase de Eduard Schneider. Zic „aproape” fiindcă subiectul e mai de grabă autorul decât celebra comediantă, deci mai puțin biografie și mai mult autobiografie. În prefata pe care a scris-o lui P. Kropotchin, Brandes spune că autobiografiile sunt cam de următoarele două feluri: „să vedeți ce de-a talent am avut ce atrăgătoare am fost! (Ighanne Heiberg), sau: „Mult talent am avut, meritam să mă iubească lumea, și cu toate astea era să rămân necunoscut. Să vedeți cât de greu am luptat ca să ajung la celebritate (Andersen).

D-l Schneider ar fi din categoria întâia. D-a a scris mai multe piese și a trimis una Dusei, fiindcă pe semne nu găsea în Parisul d-sale așa de lpsit de actori, pe actrița care să merite să-i figureze în distribuție. (De-al de d. Schneider acesta, sunt și între cei treizeci de autori dramaticei dela noi). Și-așa Duse i a citit piesa, i-a răspuns că-i genială dar, nu poate s'o joace fiindcă... și fiindcă... și oricâte motive vrei afară de unul care putea să fie singurul adevărat. Și dela începutul

Pagina teatrului

Cronica dramatică

Niță Galantonul de Stempo la Teatrul Național

Înainte ca Teatrul de la Cărbuș să și deschidă stagiunea de reviste, Teatrul Național a renunțat repede la repertoriul clasic și ultramodern și s'a transformat în improvizată grădină de vară sau în teatru de cartier.

Se vede că și literatura trebuie potrivită cu anotimpul, nu numai haina. Pe căldură omului nu-i prea plac tragediile și o consumație intelectuală care obosește creierul este negreșit răspingătoare.

De aceia dl Corneliu Moldovanu după „Mitu Boeru” ne a oferit pe „Niță Galantonul” de Stempo, o comedie de moravuri, care a luat dela Caragiale numai travalițiile, nimic însă din acea desăvârșită tipizare care dă eroilor lui caracter de eternitate.

Niță Galantonul este un mitocan îndrăgostit de bani până la stupiditate și care nevoind să plătească zestrea fiicei sale, nu se dă în lăuri să-i strice pentru ea năstul căta oară fericirea. Timp de trei acte Niță cărciumarul nu face decât să strige că nu dă bani, până se fa la bătae cu soția sa și cade extenuat de revoltă la marginea casei de bani. În cele din urmă unchiul Nae împacă lucrurile, plătind zestrea pe care Niță o refuză.

Harpagonul d-lui Stempo este foarte puțin molheresc. Se prea poate să fie de undeva în Tel sau în Po-

ipa Nan. D-l Stempo l'o fi întâlnit chiar în carne și oase. Nimic mai normal pentru o epocă atât de democratică precum a noastră. Dar aceasta nu-i putea îngădui tomatucului autor să prefacă scena Naționalului într'o pitorească priveliște de Mosi.

Dar, s'o recunoaștem, reprezentația reea acestei comedii nu cade în vina autorului, care e liber să scrie cum îi ajută mîntea și talentul. Vina nu e nici a d-lui Corneliu Moldovanu care s'a opus la reprezentarea ei. Ci ea cade în seama comitetului de lectură și mai ales în sarcina celui mai bătaios dintre ei, a „macrocriticului” Mihail Dragomirescu.

D-l Corneliu Moldoveanu jucând pe „Niță Galantonul” s'a răsunat amar împotriva d-lui Dragomirescu, dovedind astfel publicului și criticei că utilitatea comitetului de lectură poate fi cel puțin discutată.

Literatura noastră dramatică — este în plină ascensiune. Pentru stagiunea viitoare se anunță până acum o nouă dramă a d-lui N. Iorga „Cleopatra”, o piesă de d-l Ion Sân Giorgiu, o comedie de Victor Ion Popa — și un poem de Horia Furună, „Păcală”.

Teatrul Popular se pregătește cu zor pentru stagiunea viitoare. Un repertoriu ales va fi în curând dat

până la sfârșitul cărții Duse există intrucât poate să i permită orgolioasa pană a scriitorului. E o carte neplăcută. Sub limbajul mîeros și hiperbolic colcăie o îngâmfare și o încredere de sine tot pe-atât de obraznică și nerespectoasă pe cât de umilită ar voi să pară. O simplă afacere de librărie, poate, dar în nici un caz o evocare ca aceea pe care ar merita o memoria uriașei artiste italiene.

Teatru pentru copii

Odată cu Fundația „Principele Carol” care pregătește o serie de antologii cuprinzând piese scurte — de preferință comedii — pentru folosul copiilor satelor și târgurilor, Casa Școalelor a început să tipărească o serie de piese pentru copii. Autoarea celor dintâi broșurele este d-na Lia Hârsu, scriitoare pricepută în literatura pentru cei mici. Întâmplător la câteva zile după ce ne-a venit informația asta am nimerit într-o săliță de școală unde pe la sfârșit de serbare, copiii jucau o piesă, înadins făcută — zice-se — pentru teatrul școlar. Era o monstruoasă. N'aveam curajul să-i povestim subiectul și-i penibil să descriem cazul bietilor copilași actori, puși să joace rolurile și să spue vorbe care n'au nimic afaceri cu copilăria lor, cu sufletul lor fraged și imaginația aceia bogată și fantastică în care povestea dela tară a moșneagului sfătos se lipește ca o bucăluță ruptă de acolo.

A doua zi am colindat librăriile și am adunat tot ce am găsit publicat în țara noastră ca teatru pentru copii, și ca teatru sătesc, — pe care tot copiii îl joacă pe la școli.

E de neînchipuit ce comori poate să găsească cineva cercetând aceste umile cărțuțe. Parcă n'ar fi în țara asta nici un om să priceapă ce-i un suflet de copil!

Dascălul cel mai plicticos nu face în ora lui de clasă o morală mai nesărată și mai plină de ifose, și un actor de tragedie nu joacă în viața lui roluri mai fără de haz. Dar acolo unde autorii s'au întrecut pe ei înșiși e în piesele în care personajele sunt oameni mari, bătăieși și nebețivi, răi și buni, proști

și destepti. Veti găsi piese antitalcolice. Să le joace cine? Copiii! Și pentru cine? Pentru oamenii mari. Inchipuiți-vă acum un nepot de o schioapă cu barbă de vată spunând lui bunicu-său să nu mai bea: oul moralizează găina. De ce nu și pe autor?

Câteva excepții onorabile sunt, e drept, totuși piesa pentru copii, adevărata, n'am găsit-o încă. De altfel nici Francezii nu s'au mai fericiți. Avem dinainte zece volume groase de teatru pentru copii din Franța, un total de vre-o 150 de acte mici, și afară de o dramatizare inteligentă și plină de umor a fabulei lui La Fontaine: „Greerele și furnica”, o mică fantezie cu un lepurăș viclean și-o fetiță naivă n'am găsit nimic bun. Doar „O bucată de slănină”, piesă cu un subiect delicios dar foarte prost tratată, în care însă numai tratarea aparține autorului fiindcă subiectul e o dulce poveste de copii de prin Sicilia.

Poate că d-na Hârsu să fie mai fericită. În așteptarea bucuriilor cu o curiozitate firească și pe care n'o întrece decât curiozitatea ce o avem să vedem piesa pentru copii pe care a făgăduit s'o scrie d. Herz cunoscutul nostru autor dramatic, pentru un teatru ce are de gând să infinteze spectacole speciale închinat copiilor.

G. A. H.

Din istoria decorului

Până în 1898, lumânările, lămpile și gazul aerian au furnizat lumina în teatre. În acel an Opera Comică și Teatrul Châtelet din Paris și-au instalat cele dintâi electricitate.

Foarte curând după asta Teatrul nostru National din capitală și-a preschimbat și el vechea lumină cu instalație electrică, așa încât din punctul acesta de vedere stăm printre cele dintâi teatre din lume cari s'au folosit de avantajile invenției lui Edison.

Experiențele vestitelor dansatoare Loie Fuller atrăseseră în sălile unde dăna, toată lumea artistică a Parisului. Jocurile de lumină întrebuintate de dâna oricât de naive și de primitive ar fi fost, dăduseră puternice sugestii și arătaseră po-

sibilități mari în ceiace privea monstrea. Era firesc ca influența ei să dea roade imediate.

Odată introdusă electricitatea, decorul trebuia să ia drumuri noi. Cel dintâi care aplică această binefacere este Mariano Fortuny, inventatorul așa-numitei cupole Fortuny. El a preconizat o cupolă de pânză albă, astupând tot fondul, partea din lăturile și susul scenei. Lumina acestei cupole trebuia să pornească dintr'un reflector așezat în cușca suflerului, iar schimbările de culoare urmau să se facă prin interpunerea de geamuri colorate.

Această cupolă — în Țara Românească aplicată numai de Teatrul Regina Maria și Teatrul National din Craiova — e astăzi făcută pe schelet Nx, din ipsos și colorată cu un sistem special, prin stropitură fină, ceia ce face mult mai lesnicioase schimbările de lumină, iar luminarea ei se face din lături și de sus, intrucât lumina din cușca suflerului ar proiecta necurmat pe cer umbrele actorilor din scenă.

Principial însă, cupola Fortuny, ușura scena de toată încărcătura culiselor, de toată pânzăria plicticoasă și inestetică a sufitelor și un singur plan, o singură culisă, un singur copac ajungeau pentru compunerea unui decor.

Din nenorocire teatrele noastre — și asta e cam în toate teatrele vechi — sunt construite în așa fel încât cupola Fortuny le este inaplicabilă. Teatrul nostru National de pildă nu poate să și-o facă afăta vreme cât nu și-o modifica arhitectura scenei. Și lipsa acelei cupole simple și mai monumentale realizări scenice.

Noua lege a teatrelor și literatura originală Memorii și altele.

Alcătuitorii legii celei nouă vor să dea Teatrului românesc toată sprijinirea oficială pe care o merită. Atât cât a ajuns până la noi, din memoriile breslelor interesate și din intențiile fostilor și actualilor demnitari, vedește o dispoziție generală pentru literatura originală și o înțelegere destul de serioasă

a nevoilor ei de răspândire. Sub imboldul legiuirii celei nouă — dacă vre un ministru de finanțe n'o pune bete în roate la legifera-rea, după care ar urma să fie redu-se mult taxele pe spectacolele date *de oricine* când se joacă piese românești —, dramaturgia națională ar ajunge să se bucure de vaza tututurilor alcătuirilor teatrale și Teatrul Național n'ar mai avea singur datoria să joace mai toată produc-tia originală.

Comitetul de lectură al Teatrului Național face poate multe greșeli, ca să le zicem așa, dar aceste greșeli sunt prea firești. În primul rând, pronosticurile de teatru au fost, sunt și vor fi riscate, oricât de mare ar fi competența celui care le formulează. Vechi oameni de teatru, de nețăgăduită pricăpere se văd contraziși de nenumărate ori în așteptările lor. Ce-i buni și ce-i rău deci — dintr'un anume punct de vedere —, ce prinde și ce nu prinde, numai publicul, masa, colectivitatea așezată în scaune poate s'o spună. Director, actor, di-rector de scenă ori comitet, greșala îl așteaptă în fiecare clipă când e vorba de aprecieri anticipate.

Pe de altă parte, comitetul are de ales din acela ce i se prezintă. El nu poate să refuze o piesă care se prezintă cu destule însușiri ca să nu merite condamnarea definitivă și a înțeles foarte bine că o piesă răspinsă de Teatrul Național este o lucrare mai totdeauna înmormân-tată. Doar trecerea și numele unui Victor Eftimiu a mai fost în stare să spargă ghiata teatrelor particu-lare și să plaseze piese ce nu con-vinseseră comitetul de lectură. În-colo, lucrările rămân condamnate definitiv și comitetul Naționalului nu are dreptul să ucidă sămburele de talent ce s'ar găsi într'o piesă. El trebuie s'o primească fiindcă nu-mai aici poate să vadă ea lumina rampei și să ajungă în fața adevă-ratului judecător: publicul.

Incurajate, prin avantajii, să joa-țe repertoriu original, companiile particulare vor descongestia Tea-trul Național, iar comitetul de lec-tură al acestuia va putea să inchi-dă puținel robinetului primirii și să admită lucrări tot mai puține. Mul-te lucrări vor da greș — e firesc — și multe vor face surprize. Teatrul Național, prin comitetul lui, va fi

Profesorul Eugène Pittard

chemat atunci să facă gesturi ele-gante și folositoare. Din lucrările multe, jucate pe scene particulare ei vor admite mecanic pe cele de valoare și le vor înscrie în reperto-rul stabil al Teatrelor de Stat, ceea ce ar echivala cu o consacrare. În felul acesta, încetîncor, Teatrul Na-tional va ajunge să fie aceea ce l'au visat întemeetorii: reprezentanțul artei dramatice române.

Se pare că anul acesta e anul memoriilor. Alături de memoriile lui Alexandru Marghiloman, care își vor avea rostul lor în poli-tică: se aude că vor mai apărea me-moriile unui mare om al țării, fost critic literar de o covârșitoare în-semnătate și convertit, mai târziu, la politică. Memoriile lui Titu Ma-

iorescu — căci de el este vorba — cuprind viața marelui cărturar de la vârsta de 23 ani și învălesc în-treaga viață culturală a țării, dela așa de însemnata mișcare a Jun-iunii ieșene până prin zilele noastre.

Într'un cerc de prieten, Gib Mă-hăescu, nuvelistul atât de cunos-cut, a citit o piesă în patru acte „Am ucis păcatul”. Proaspătul dra-maturg aduce într'o formă cam a-lambicată, dar de o frumoasă tinută literară, un material dramatic deq-sebit de valoros, neobișnuit de în-drăzneț și de bizar totodată, în ca-re adâncirea psihologică și o anu-me atmosferă grea de dramă slavă îl arată plin de însușiri pentru noul său drum.

Literatura străină

Benedetto Croce critic

În „Rivista d'Italia e d'America” — numărul pe luna Martie — Mario Puccini închină un articol lui Benedetto Croce, cu ocazia unui volum recent de critică literară a acestuia: *Poesia e non poesia*.

Se găesc, în acest volum de studii asupra scriitorilor celor mai însemnați ai Italiei și țărilor străine prea puține puncte pe care cititorul nu le-ar putea primi. În schimb, citirea cărții dă oricui puțința de a lua cunoștință de esențialul personalității lui Croce, și aceasta din două motive: 1) scriitorii studiați sunt în mare parte străini; 2) sunt autori dintr-o epocă depărtată de a noastră. Și de aceea acuzarea ce se aducea lui Croce la apariția primelor studii asupra scriitorilor noi ai Italiei — anume că i-a valorificat după o singură citire — nu poate fi adusă acum.

Ca în toate operele sale, se remarcă și în cartea aceasta cunoscutul defect al lui Croce: lipsa de căldură și avânt, lipsa de pasiune pentru subiectul tratat, defect pe care și-l recunoaște și el. Dar, mai mult poate ca în alte cărți, apar aici într-un relief impresionant mariile lui calități: vederea justă, expunerea clară, strălucitoarea limpezime a cuvântului și ceva cu totul personal: puterea de a găsi — parcă prin instinct — în opera unui autor regiuni de o importanță neașteptată și necercetată de alții.

Surprinzătoare vor părea pentru unii — dar netemeinice pentru nimeni — părerile sale asupra unor autori pătrunși adânc și cu aparențe de eternizare în admirația cititorilor. Acesta e cazul George Sand, scriitoare socotită de mulți genială, dar pentru Croce foarte dibace în construirea de lumi false și neverosimile, dar săracă, dacă nu lipsită de orice poezie.

Mult mai interesant este studiul consacrat lui Balzac. Reproșează Croce lui Balzac ceea ce în general i se reproșează: deslănarea în stil și lipsa de măsură. Pe când însă Mario Puccini socotește că aceste lipsuri sunt provocate de graba cu care au fost compuse romanele lui Balzac și de dezarmonia emoționalității sale,

Croce le pune pe seama „dispoziției psihologice pe care o avea Balzac de a imprima un impuls capricios creațiilor sale, așa în cât caracterele personajilor sale se nvrătesc și cresc vertiginos în jurul lor însele devenind din ce în ce mai pline de și, câte odată, în vârtejul în care ajung, se transformă în contrariul de ce erau, și cu surprindere vedem la ele calități contradictorii și discordate cu cele dintâi, pe când acțiunea, din cauza mersului vertiginos, ori pierde orice logică și, străduindu-se să desvolte aceste caractere, capătă apucătura unui roman de foileton, sau de odată se precipită și lanțeste, iar stilul, care trebuie să fie una cu acțiunea și caracterele, cade din simplitatea robustă și simplă în deslănare ori trece la tonul explicativ și reflexiv.”

Am pomenit la începutul acestor rânduri de cunoscuta lipsă de avânt și căldură a lui Croce; dar și acest defect apare aici mult atenuat. Cine vrea să se convingă, ar putea citi paginile dense și emoționante asupra lui Maupassant, care se bucură de nemărgenita admirație a lui Croce, ca prozatorul cel mai bogat în poezie, ca nuvelistul care a evitat amănuntele împovărătoare ale vieții din jurul nostru, nu idealizându-le romantic, ci sintetizându-le liric.

Incotro se îndreaptă literatura italiană?

E întrebarea pe care și-o pune Benjamin Crémieux în ultimul număr din „Nouvelles littéraires”. Fînd privită de un străin, deci „de departe”, în sensul necesității de a fi scutit de simpatii prea pronunțate și prejudecăți care împiedecă vederea clară a unei probleme — credem că este interesant să arătăm vederile generale ale lui Crémieux.

Ca și literatura franceză după moartea lui France, Barrès și Proust, literatura italiană trece în momentul de față printr-o criză evidentă.

Mai înainte, în Italia nu se poate vorbi de curentul sau maniera unui scriitor, și aceasta din cauza indi-

vidualismului italian care nu îngăduie predominarea autorilor consacrați: o carte de d'Annunzio sau Pirandello ar întâmpina acum aceeași rezistență și ar provoca aceleași discuții ca la începutul carierei lor.

Acest individualism literar este cu atât mai ciudat, cu cât în arta plastică Italia a oferit și oferă școale neîntrerupte; și mai este de notat că, de și mai bogată poate decât orice țară în genul literare, Italia este săracă în talente.

Tot așa de greu este să circumscriem întreaga literatură italiană și cele două grupări care se manifestă: futurismul, care acum se poate considera ca încheiat, și „Ronda”, grup care a strâns în jurul său pe toți neoclasicii, a scos revista cu același nume, care acum a încetat — și cei cari au condus și-au luat complet libertatea de acțiune — dar care singură ne oferă întrezărirea punctului spre care se îndreaptă literatura italiană, când afirmă că limba nu-i făcută pentru realism, impresionism și pentru genul interior al romanului, ci pentru poezie, tragedie, dialogul metafizic ori social, pentru expositivele dialectice, pentru marea istorie, deci întoarcerea la leopardism și reluarea subiectelor tradiționale.

Chinul cel mai mare al unui scriitor italian de azi e că nu știe prin ce să înlocuiască realismul și impresionismul; cei mai mulți se îndreaptă spre teatru, încurajați de succesele obținute în străinătate de Pirandello, Rosso di San Secondo și Chiarelli.

În general anti-realism, tendință persistentă spre intelectualism și fantezie cu nuanță „expresionistă”, cu interes particular și cu o criză evidentă în roman, sunt acum trăsăturile clare ale literaturii italiene.

A apărut și s'a pus în vânzare la toate librăriile din țară „Femeia cu două suflete”, piesă în trei acte de Ion Sân Giorgiu.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Debutanților de talent li se va răspunde prin scrisoare.

Abonamentele la Universul Literar, Ziarul Științelor Populare și Veselia fiind cu premii se fac numai pe un an și costă 210 lei fiecare.

Mărunte

Dela noi

Se pare că noua lege a teatrelor nu va trece prin Corpurile Legiuitoare în primăvara asta. Această lipsă de trecere a ministrului Artelor — care ține foarte mult să-și aibă legea votată — dovedește odată mai mult ce considerație de a cincea roată la căruță se dă culturii și artei în Țara Românească, sub oblăduirea de astăzi.

De altfel d. Lăpădatu va trebui să mai renunțe și la ideea așa de fericită a Teatrului de Vest, pentru conducerea căruia era desemnat eminentul societar al Naționalului, d. Aristide Demetriad. Puținii bani liberi din bugetul Statului cu cari trebuia să se facă acest teatru, așa de necesar, au fost sacrificati — se vede — pentru călătorii de fete mai mult sau mai puțin înalte, mai mult sau mai puțin grase în țări mai mult sau mai puțin prietene, pentru afaceri mai mult sau mai puțin rentabile.

D. Radu Portocală, o inimă de Român vrednic până într'atât, de a fost în stare să svârle în nasul guvernului o demisie indignată când a fost vorba să se ia prin ordin de sus hrana Brăilenilor conduși de d-sa, continuă să se ocupe de Teatrul Comunal înființat de d-sa. În felul acesta, cea dintâiu trupă, susținută pe de-a întregul de o comună, va putea să-și treacă activitatea și în stagiunea ce vine. Se vorbește chiar de o întărire a trupei și a mișcării teatrale și d. Romald Bulfinski, bine cunoscutul actor, pare că-și va lua sarcina să o conducă d-sa de acum înainte. Inceputul acesta de fixare a un semn de vremuri bune. Elementele adunate de ici și colo, cea mai mare parte deprinse cu vagabondajul unor turnee perpetue fără năzuinți prea înalte și fără conducere cu preocupări de artă, strânse odată într'un făgaș pe care d. Bulfinski își va pune pecetea conștiințiozității sale cunoscute, vor adăoga mișcării teatrale de la noi încă un factor de progres. Și acest progres va fi și pentru artiști și pentru public.

D. C. Berariu, conducătorul Teatrului Național din Cernăuți, și-a luat ca mână dreaptă pe d. Petre Sturza. Acest boer moldovean, care a adus la noi patima de teatru ibsenian, om de gândire înainte de toate, va putea să astearnă activitatea trupei sale pe o minunată cărare de artă.

Teatrul Național din Capitală va cunoaște în stagiunea viitoare o activitate și mai plină de piese originale decât a fost cea încheiată.

Lucrezia Petrescu, Ionescu Darbun, Victor Eftămiu, Mircea Ștefănescu, A. Hertz, Maniu și Froda, Horia Furtună, Ion Minulescu, Valjean, C. Petrescu, sunt cele dintâi fete de scriitori cu care ne vom întâlni în repertoriul nou alcătuit. Directorul teatrului nu împărtășește pe semne fobia unor gazetari grăbiți și cari n'au nici vreme și nici chibzuința caldă, prietenească și înțeleaptă ce-ți trebuiește să judeci munca altuia și să-i respecti umilului mănuior de condei, rătăcit în lumea asta de samșari și șantagiști, cazna, străduința încăpățanată și credința în ceva mai bun și mai frumos.

Dacă ar fi să credem cu puțință trecerea în faptă a tuturor gândurilor bune ce se vântură prin Ministerul Artelor, ar însemna să socotim că Țara Românească va avea în toamna care vine încă trei teatre cu trupe stabile pentru stagiunea întreagă. Inimos, d. Ludovic Daus vrea să desăvârșască în Chișinău inceputul de teatru făcut a-

nul acesta. În Cernăuți d-l C. Berariu caută să-și înjghebe trupă regulată, iar d-lui Aristide Demetriad, îi revine sarcina să facă, așa cum e hotărât, acel teatru de Vest, așa de important pentru cultura românească dela granița apuseană unde opt trupe bine organizate, ale minorităților, n'au de luptat cu nici o concurență artistică ori culturală.

Din Budapesta

Teatrele particulare din capitala Ungariei trec iarăș printr'o criză. Sunt în Budapesta două mari trusturi de teatru. Amândouă sunt amenințate să se prăbușească. Dacă o singură conducere ar împiedeca propășirea mai multor teatre adunate. Un exemplu bun este societatea „Union”. Companiile de teatru propriu-zis care fac parte din ea au avut în ultimul timp câteva succese mari. Dar toate câștigurile venite de acolo au fost înghițite de companiile de operetă care merg din ce în ce mai prost.

Cel dintâiu succes mare l-a avut Teatrul Unguresc cu piesa „Magnetic” a lui Arpad Pasztor. E o dramă de colportaj, cu oarecare tinută literară, bine construită și cu excelente calități de caracterizare și atmosferă. Al doilea succes l-a avut Laios Biro cu drama „Marska”. De altfel Biro este un vechiu prieten al succesului. A colaborat cu Lengyel la vestita „Tarină” pe care a jucat-o — în lungă serie, la noi — trupa d-nei Lucia Sturza Bulandra.

CARTI ȘI REVISTE

Ramuri, No.3 și 4. Număr dublu și interesant. D-l Iorga publică un judicios articol despre „Noul Roman Francez”, analizând două romane moderne franceze care reproduc în forma cea mai caracteristică totala decadentă a genului și d-sa termină critica severă cu lapidara constatare, că „zeama lungă a „analizelor” duce totdeauna la desfrăul stilistic, ca la noi.

În acelaș număr d-l Iorga publică un articol despre romanul d-lui Léon Thévenin, în care remarcă însușiri de scriitor și drago-

ste pentru țara noastră, dar și o judecată uneori prea grăbită asupra lucrurilor dela noi.

D-l. Iacobescu dă câteva pagini de proză bine scrise. Înregistrăm cu toată atenția debutul în literatură al unui nou prozator, d-l L. Lenguceanu, care nu are numai o viașune nouă a naturii și un simț fin de observație, dar și o rară elegantă.

D-l Sân-Giorgiu oferă o vie caracterizare a lui Paul Claudel, o analiză concisă a poemului drama-

tic „Isus” al d-lui Iorga și o poezie cu versuri sculpturale.

D-l. Marcel Romanescu ne arată în delicioasa poezie „Troste” și cum un poet rafinat se poate împăca cu ritmul și naivitatea populară.

La Cronică, d. Iorga are juste observații despre poezia lirică a d-lor Corneliu Moldovanu, Ion Pilat și Volbură Polană.

Un anuar. — Liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanta și a tipărit Anuarul pe anul 1923 — 1924. Asemenea publicații au devenit foarte rare, deși ele pot fi — cum ne arată anuarul de față — un stimulent pentru elevii de talent.

Relevăm în Anuarul liceului din Focșani câteva articole bine scrise și câteva traduceri, dintre cari „Blestemul Bardului” de Uhland și „Pierdevară” de Gollfried Keller sunt traduse cu talent și într-o limbă plină de culoare.

„Homunculus” de Al. Ciura începe cu două schițe: Homunculus și Ghiță, în care aceiaș problemă e văzută sub două fețe diferite. În întâia băiatul de țară pe cale să se călugărească, în a doua acelaș băiat de țară trimis la carte în oraș. Pe amândoi îi gătuie îngustimea dintre ziduri, amândoi se simt trasi înapoi spre satul lor de viață dintru început și amândoi fug, unul dela mânăstire și altul din oraș ca să se întoarcă spre locușoarele de-acasă. E aceiaș problemă a desrădăcinării, dar pusă ceva mai sfios și mai fragmentar, pe care o speculează cu alt condeiu d. Cezar Petrescu.

Sfârșitul volumului cată spre o literatură de care a cam obosit veacul nostru, datorită mult și d-lui Rădulescu Niger. E un fel de îndreptare spre apostolat, cam prea romantică și prea arbitrară ca să fie tocmai-tocmai prilej de literatură. Un vocabular puținel cam încărcat de provincialisme uneori îngreunează pe alocuri mersul frazei curate, dar într'altfel „Homunculus” e un volumaș care se poate citi ca un pahar cu apă răcoritor, așa de bun e sufletul din care a izvorât.

„Cunoștințe Folositoare”, biblioteca scoasă sub directiva redacțională a d-lui profesor universitar Ion Simionescu, are patru serii de publicații interesante intitulate: Seria

A. Știința pentru toți; Seria B. Sfaturi pentru gospodari; Seria C. Din lumea largă și Seria D. Știință aplicată. Sunt mici cărțuții instructive admirabil alese și pline de interes pentru oricine, scrise de oameni pricepuți în materie, în formă îngrijită și pe înțelesul oricui. „Cartea Românească”, oricât de negustoroasă ar fi ea, izbuteste să ne împăce cu inițiativa acestor cărțuții. Ele sunt de un real interes și ar fi de datoră oricărui om de bine să le răspândească luminilele cât mai adânc în straturile țării noastre.

Ultimele numere apărute sunt: *Ingrășarea pământului* de Dr. I. M. Dobrescu profesor la Academia Agricolă din Cluj, *Frigurile de baltă* de Teodor Dumitrescu, *Sfaturi practice* de inginer dr. A. Schorr, profesor la școala de arte și meserii din Brașov, *Scrisori cerești* (meteorite) de Ion Simionescu, profesor la Universitatea din Iași, *Din istoricul electricității* de Stel. C. Ionescu și *Mercur și Venus* de C. Negoită.

„Gândirea” numărul pe luna Mai. Conține, pe lângă bucăți semnate de colaboratori obicinuiți: Cezar Petrescu, Lucian Blaga, Ciocălțu, două poezii de Hosman, traduse din englezește de Dragoș Protopopescu. Semnalăm cititorului aceste bucăți de un tragem rustic adânc impresionant, precum și articolul pe care—la finele revitei—D-l Protopopescu îl închină acestui poet care și-a creat o rapidă celebritate, și a cărui influență domină mereu în operele celor mai cunoscuți poeți englezi de acum.

„Ritmul Vremii”. Un studiu asupra lui Rebreanu semnează D-l George Dumitrescu. Scris într-o limbă atât de distinsă, încât prea puțin o ofensează câteva regretabile latinisme, studiul d-lui Dumitrescu nu-i elogiativă caracterizare, ci conține remarcabile contribuții la extinderea și lămurirea operei romancierului necontestat.

Un alt studiu—asupra lui Pilat—scrie D-l Pompiliu Constantinescu tânăr al cărui nume semnează aproape săptămânal articole de serioasă critică în revistele noastre.

Poezii semnează George Dumitrescu și Milcu.

O traducere din Leopardi ne oferă D-l N. Crețu.

Vom expune în numărul viitor observațiile noastre.

Bibliografii

Editura „Cartea Românească”

* A. VLAHUȚĂ. — *In vâltoare*, nuvele — Biblioteca Scriitorilor Români, 184 pag. Lei 35.

* NICHIFOR CRAINIC. — *Cântecul patriei*, poezii — Colecția „Pagini alese din Scriitorii Români, No. 189, 32 pag. Lei 3.

* I. POPESCU-BAJENARU — *Sfânta scriptură pentru popor* — cu 118 ilustrații, 4 icoane și o hartă a locurilor sfinte — 182 pag. Lei 45.

* D. I. ȘTEFĂNESCU. — *Industrializarea și comercializarea fructelor și legumelor*, lucrare premiata de „Cartea Românească”, 216 pag. Lei 80.

* J. M. GUYAU. — *Pentru părinți și copii*, pagini alese de morală și educație, traducere de Scarlat Georgescu, Biblioteca Minerva Np. 59, 84 pag. Lei 5.

* SILVIO PELLICO. — *Ani de temniță*, partea II-a, traducere de N. Pandelea, Biblioteca Minerva No. 92, 116 pag. Lei 8.

Colecția „Cunoștințe folositoare”

* I. SIMIONESCU. — *Scrisori cerești* (Meteorite) — 32 pag. Lei 4.

* ST. C. IONESCU. — *Din istoricul electricității*, 32 pag. Lei 4.

* C. N. NEGOIȚĂ. — *Mercur și Venus*, 32 pag. Lei 4.

* Dr. I. M. DOBRESCU. — *Ingrășarea pământului*, 32 pag. Lei 4.

* TEODOR DUMITRESCU. — *Frigurile de baltă*, 32 pag. Lei 4.

* Ing. Dr. A. SCHORR. — *Sfaturi practice*, 32 pagini, Lei 4.

Universul Literar

Cuponul Nr. 7.

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului” printre cari 2 CASE și 2 VILE.

— Tragerea în toamnă — Citiți în „Universul” lista premiilor.

„RAMURI”

REVISTA LITERARA CRAIOVA

Director: N. IORGA

UNIVERSUL
COPILOR
DIRECTOR
STELIAN POPESCU

MIHAIL SADOVEANU
—
VENEA O MOARĂ
PE SIRET

CORNELIU MOLDOVANU

POESII

„Revista Istorică”

Director: N. IORGA

„Universul Literar”

Sub conducerea D-lui N. IORGA

ION SÂN GIORGIU

RODUL SUFLETULUI

N. IORGA

Istoria Comerțului

„UNIVERSUL”

Director:

STELIAN POPESCU

N. IORGA și G. BALȘ

L'ART ROUMAIN

N. IORGA

HISTOIRE DES CROISADES

„VESELIA”

— ZIAR UMORISTIC —

ZIARUL ȘTIINTELOR ȘI AL CALĂTORILOR

Director: STELIAN POPESCU

ION SÂN GIORGIU

Cercetări critice

N. BATZARIA

SUFLETE DE VITEJI

ION SÂN GIORGIU

FEMEEA
CU DOUĂ
SUFLETE